

НЕБЕЗПЕКИ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я В РОБОТІ УСНИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ТА ЇХНІ НАСЛІДКИ

*Арламов О. Ю., к.т.н., доц. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського);
Чичиркоза А. Ю., студ. (гр. ЛА-61, ФЛ КПІ ім. Ігоря Сікорського)*

Анотація. У статті підсумовані попередні дослідження, розглянуті прямі та потенціальні небезпеки, які можуть виникнути під час роботи усних перекладачів, узагальнені класифікації ризиків на фізіологічному, фізичному та психічному рівнях, а також окреслені можливі наслідки шкідливих для здоров'я факторів.

Ключові слова: усна перекладацька діяльність, робочі ризики, небезпеки роботи перекладачів, наслідки небезпечних факторів.

Abstract. This paper summarizes prior research, examines direct and potential dangers that can occur during working process of interpreters, generalizes classification of health risks on physiological, physical and psychological levels, and highlights possible influence of harmful factors.

Keywords: oral interpretation, occupational risks, dangers of interpreters' work, consequences of dangerous factors.

Вступ. Коли йдеться про безпеку умов праці, у якості прикладу рідко спадає на думку професія перекладача. Фахівці, які здійснюють письмовий та усний переклад, уможлиблюють обмін інформації та комунікацію у різних сферах та на всіх рівнях життя. Існують різні спеціалізації перекладацької діяльності, і кожен вид перекладу має власні особливості та вимоги як до професійних знань та вмінь, так і до особистих якостей та фізичних даних перекладача.

Наприклад, умови праці письмового перекладача наближені до роботи офісного працівника. Завдяки широкому поширенню сучасних технологій письмовий переклад став більш доступним як вид професійної зайнятості. До того ж, у такому форматі перекладачем можуть працювати люди з порушеннями здоров'я. У випадку віддаленої роботи або фрілансу професійне навантаження та ризики залежать від режиму та інтенсивності роботи, які перекладач обирає для себе, а також від попиту на його послуги на ринку праці. Якщо взяти до уваги усний переклад, варто зазначити, що від перекладача вимагається мобільність, рухомість та витривалість.

Однак, незалежно від спеціалізації, під час своєї професійної кар'єри перекладачі потрапляють під загрозу певних ризиків та небезпек для фізичного та психічного здоров'я. Зокрема, варто звернути увагу на перекладацьку діяльність усних перекладачів. Оскільки робота усного перекладача передбачає здійснення перекладу під час переговорів, виступів, конференцій та заходів як на особистому, так і державному та інтернаціональному рівнях та зважаючи на обставини, у яких може опинитися перекладач під час своєї професійної діяльності, умови робочого процесу та, відповідно, ризики для здоров'я є

особливо цікавою темою для дослідження.

Аналіз попередніх досліджень та стану питання. АІС (Міжнародна асоціація перекладачів конференцій) провела дослідження, присвячене впливу рівнів навантаження на стресовий стан та «вигорання» перекладачів, яке було завершено у грудні 2001 року [5]. У ході дослідження були розглянуті чотири набори параметрів: психологічний, фізіологічний, фізичний та той, що впливає на працездатність, а також взаємодію між ними. Психологічні аспекти були вивчені за допомогою анкетування поштою, адресованого представницькій вибірці фрілансерів та всіх постійних членів та фізичного опитування (всі учасники фізіологічного дослідження). Інґрід Курц [4] провела ґрунтовне дослідження на тему фізіологічного стресу під час синхронного перекладу, у якому були проаналізовані різноманітні аспекти перекладацької діяльності та психофізичні фактори робочого процесу, які мають безпосередній вплив на здоров'я перекладачів. Обмежена кількість наукових робіт зарубіжних дослідників та їхня відсутність у вітчизняному просторі вказує на важливість подальшого вивчення цієї проблеми та необхідність слідувати міжнародним стандартам у питаннях вивчення потенційних небезпек та забезпечення перекладачів відповідними умовами праці.

Метою статті є з'ясувати ризики для здоров'я, які виникають під час перекладацької діяльності, зокрема – під час усного перекладу. Досягнення мети передбачає виконання таких завдань:

- 1) виявити небезпеки, які можуть спіткати усних перекладачів у робочому процесі;
- 2) класифікувати безпосередні та потенційні шкідливі фактори на фізичному, фізіологічному та психічному рівнях;
- 3) окреслити основні наслідки потенційних небезпек для здоров'я перекладачів-синхроністів.

Головний ризик роботи усного перекладача на фізичному рівні полягає в тому, що його режим та умови праці часто залежать від роботодавця та середовища, у якому здійснюється переклад. Умови праці усного перекладача можуть вирізнятися оригінальністю та неочікуваністю, наприклад, [1] на будівництві, де є ризик механічних ушкоджень, у промислових приміщеннях, де через шум доводиться говорити значно голосніше, у різних видах транспорту, під час екстремальних температур тощо. Також фізичні небезпеки можуть включати [3, с. 3] роботу з хімічними речовинами (наприклад, сигаретний дим, хімічні випари, крейдяний пил) випромінювання (рентген, УФ-промені від сонячного світла), використання електрики, біологічна небезпека (наприклад, інфекційні захворювання), водіння (наприклад, інтерпретація або здійснення телефонних дзвінків під час руху).

Особливої уваги заслуговує умови роботи військових перекладачів. Вони стають учасниками секретних операцій, та їхнє життя часто піддається небезпеці. Якщо взяти для прикладу війну в Іраку [6, с. 62], згідно з дослідженнями, більшість перекладачів, найняті спецслужбами (зокрема американськими), та журналістів були місцевими цивільними особами, які

служили посередниками та джерелами інформації. Їхні завдання включали основні обов'язки перекладача, а також консультування та вплив на військові рішення, оскільки вони були знайомі з географією, побутом та соціальним менталітетом району. «Природним і очікуваним» [2, с. 74] вважається вбивство перекладача через колаборацію з ворогом – очевидна подія, яка привертає увагу як явище для вивчення, хоча вона іноді залишається непоміченим у хаосі та розгубленості війни.

Однак, окрім подібних ризиків, які становлять пряму або потенційну загрозу для життя та здоров'я перекладача, існують ризики, безпосередньо пов'язані з процесом перекладу. Нервово-психічне навантаження в якості фактору ризику в усного перекладача є з самого початку набагато вищим, ніж у письмового, що працює в «офісних» умовах.

Перекладачі конференції працюють в умовах, у яких, на думку психологів [4], задіяні об'єктивні фактори стресу: постійне інформаційне навантаження, відрізки часу, що відводяться на власне переклад, величезна кількість необхідної концентрації, втома, обмежений простір перекладацької кабінки тощо. Кілька проведених емпіричних досліджень підтвердило, що синхронний переклад дійсно є сильним стресом для організму. Дані дослідження АПС [5, с. 53] також ставлять синхронний переклад в одну категорію з професіями з високим рівнем стресу і хоча кореляція між фізіологічними показниками та рівнями ефективності не виявлена, дані вказують на психологічні та фізіологічні втрати. Фактори, які найчастіше згадують учасників дослідження як стресові, – це труднощі з текстом та його сприйманням (швидкість, читання текстів, сильні та виразні акценти, відсутність довідкового матеріалу та часу на підготовку) та дискомфорт у кабінці.

Незважаючи на те, що протягом багатьох років зусилля Комітету технічного забезпечення та охорони здоров'я (Міжнародна асоціація перекладачів конференцій) призвели до значних удосконалень у дизайні перекладацьких кабінок, нові дослідження показали, що на практиці умови праці, особливо у пересувних кабінках, часто погані або неприйнятні. До серйозних недоліків відноситься температура, відносна вологість і рівень CO₂. У той час як Стандарт ISO рекомендує комфортну температуру у діапазоні 18-22°C, ці температури були перевищені у 100% кабінок, у яких проводилися вимірювання. Середня температура в кабінці наприкінці конференції становила 26,4°C.

Якщо порівняти загальне фізичне навантаження перекладачів із різних спеціалізацій, то в письмових перекладачів найбільше страждають, а усні перекладачі сприймають навантаження на слух та голос[1]. Таким чином, під час багаторічної роботи синхронним перекладачем може погіршитися слух. За відсутності мікрофонів під час перекладу виступів, звернень тощо, особливо довготривалих, голосові зв'язки також сприймають ненормоване навантаження, що може мати накопичувальний ефект.

Стрес, який є основним психофізіологічним фактором негативного

впливу на здоров'я перекладачів-синхроністів, складається із процесів, спричинених сприйнятою загрозою небезпеки. Існує два психологічних компоненти: небезпечна та (або) напружена ситуація на власному досвіді або невпевненість у своїй здатності впоратися із ситуацією.

Існує три основні категорії стресових факторів, що сприяють цьому стану: навколишнє середовище (тепло, шум тощо), психічне (завдання, що потребують постійної уваги, прийняття рішень тощо) та стресори, що виникають у результаті взаємодії з колегами, начальниками, підлеглими тощо.

До можливих наслідків професійного стресу відносять [4] «вигорання», фізіологічний вплив та рівень працездатності:

1) «вигорання» – це поєднання фізичної втоми, емоційного виснаження та когнітивної втоми. Виявлено три стадії: перша сприймається як стрес, що веде до другого етапу, на якому на суб'єкта впливає фізична втома, емоційне виснаження та тривога. Третій етап – оборонна боротьба, яка може призвести до відчуження та відсторонення. До того ж, у роботі синхронного перекладача відсутність зворотного зв'язку може призвести до втрати мотивації.

2) фізіологічні ефекти можуть бути спричинені когнітивно складними завданнями, що вимагають постійної уваги, що вимагають великих витрат фізичної енергії. Ознаками є збільшення частоти серцевих скорочень (ЧСС) та артеріального тиску, особливо систолічного АТ, а також високі базові показники гормону стресу кортизолу, визнаного показником стресу.

3) на продуктивність можуть впливати такі фактори стресу, як швидкість прийняття, тривалість безпосередньої перекладацької діяльності, незручні умови в кабінці та високий рівень фізіологічних зусиль.

З огляду на високий рівень стресу роботи усних перекладачів, компанія ASLIA [3, с. 5-6] рекомендує надавати перерви для відпочинку під час здійснення усного перекладу. Рекомендується, щоб перерва на відпочинок складалася мінімум із 15 після кожних 50 хвилин безперервної роботи. Конкретне визначення часу на роботу та перерви має допомогти створити оптимальний рівень хорошого самопочуття та працездатності перекладачів. Цих умов дотримуються, якщо перекладачі здійснюють не більше п'яти годин фактичного перекладу на день за умов п'ятиденного робочого тижня. До того ж, якщо переклад розрахований на більше, ніж одну годину, рекомендується наймати двох перекладачів, які працюватимуть кожні 15 хвилин або півгодини.

Висновки. Узагальнюючи розглянуті приклади, можна підбити підсумки про те, що робота усних перекладачів зі спеціалізацією як у синхронному, так і послідовному перекладі, передбачає низку небезпек, які можуть зашкодити здоров'ю безпосередньо під час роботи або погіршити його загальний стан через накопичувальний ефект шкідливих чинників. Невелика кількість матеріалів із даної теми свідчить про те, що перспективними є подальші дослідження питання безпеки діяльності усних перекладачів, оскільки це сприятиме підвищенню стандартів робочих умов, що позитивно впливатиме на розвиток успішної комунікації як на міжособистісному, так і міжнародному рівні.

Література

1. Новиков Ю. Устный перевод как вид профессионального перевода
URL: <http://translation-blog.ru/ustno/>
2. Ali Darwish. Occupational Hazards in a Hazardous Occupation: Issues of Health and Safety in Translation and Interpreting Queensland University of Technology.
URL: http://www.translocutions.com/turjuman/papers/translation_watch_quarterly_December2008_issue_darwish.pdf
3. ASLIA Workplace and Safety Policy: Australia, October 2014 URL: <https://aslia.com.au/wp-content/uploads/ASLIA-OHS-Policy.pdf>
4. Ingrid Kurz. Physiological stress during simultaneous interpreting: a comparison of experts and novices. University of Vienna. URL: <https://www.openstarts.units.it/bitstream/10077/2472/1/03.pdf>
5. Jennifer Mackintosh. The AIIC workload study – executive summary. URL: <https://aiic.net/page/888/the-aiic-workload-study-executive-summary/lang/1>
6. Valero-Garces, Carmen (Editor); Tipton, Rebecca (Editor). / Ideology, Ethics and Policy Development in Public Service Interpreting and Translation. Bristol Blue Ridge Summit: Multilingual Matters, 2017. 230 p.